

Open dialoog met het College voor de Rechten van de Mens

In aanwezigheid van ondervoorzitter Mr. Jan-Peter Loof en beleidsadviseur Jonneke Naber van het College voor de Rechten van de Mens (hierna CvdRM), heeft een delegatie van het bestuur van het Artsen Covid Collectief (hierna ACC) op 4 maart jl. een boeiende dialoog gehad.

Het initiatief voor deze dialoog werd genomen door het Artsen Covid Collectief omdat wij heel helder zien dat de huidige definitie van volksgezondheid als legitiem doel om inbreuken te kunnen rechtvaardigen op de fundamentele mensenrechten inmiddels aan het wankelen is. Onze volksgezondheid is namelijk veel meer dan alleen besmettingscijfers. De vrijheidsbeperkende maatregelen gelden zolang het virus niet voldoende is ingedamd en de besmettingscijfers niet voldoende zijn gedaald. In onze ogen komen de factoren proportionaliteit, subsidiariteit en begrenzing steeds verder af te staan van een gerechtvaardigde inbreuk op de fundamentele mensenrechten.

Tijdens de dialoog hebben we gezamenlijk een aantal belangrijke thema's onderzocht op het snijvlak van volksgezondheid, gezondheidsrecht en mensenrechten. Een duidelijke rode draad was de toets van proportionaliteit in het licht van aantoonbare gezondheidswinst van de maatregelen. Immers, de maatregelen zijn genomen onder de noemer van het beschermen van de volksgezondheid. In de juridische afweging zal de gezondheidswinst dan wel gezondheidsschade aan beide zijde van de weegschaal zichtbaar moeten worden gemaakt teneinde de balans en dus rechtvaardigheid van het beleid te kunnen bepalen.

Het ontbreken van transparante gegevens in maat en getal omtrent deze gezondheidswinst van de maatregelen maakt een zorgvuldige juridische afweging van proportionaliteit lastig zo niet onmogelijk. Het CvdRM wordt voor een groot deel gevoed door de officiële overheidskanalen. Een kritisch tegengeluid is niet vanzelfsprekend. Daarnaast is sprake van een afgewezen parlementaire enquête en WOB verzoeken. Het ontbreken van toezicht op het overheidsbeleid is zorgelijk aangezien fundamentele mensenrechten steeds ernstiger worden ondermijnd.

In het medisch tuchtrecht kennen we het "pas toe of leg uit" principe. Je mag afwijken van een protocol of draaiboek, echter dat vraagt een gedegen, transparante en (wetenschappelijk) aantoonbare argumentatie. De huidige lockdown maatregelen zijn nu voor het eerst in de geschiedenis van de mensheid uitgerold. Dit beleid stond in geen enkel pandemiedraaiboek voor 2020. Het is niet duidelijk waarom men is afgeweken van de vigerende pandemiedraaiboeken. Dat vraagt een juridische reflectie op de mogelijkheden van een omgekeerde bewijslast bij het beoordelen van de rechtvaardigheid van het overheidsbeleid. Bij een omgekeerde bewijslast dient de overheid aan te tonen dat er geen sprake is van disproportionaliteit.

Een actueel onderwerp is de potentiële invoering van een vaccinatiepaspoort om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. We hebben gesproken over de medische facetten van deze potentiële gezondheidsdiscriminatie. Het CvdRM heeft veel aandacht voor dit onderwerp en buigt zich nu over alle juridische aspecten van het vaccinatiepaspoort in relatie tot de mensenrechten.

Ook de verplichte testbewijzen om gebruik te mogen maken van noodzakelijke en niet-noodzakelijke voorzieningen zoals onderwijs en cultuur zijn aan bod gekomen. Corona is door de WHO inmiddels als endemisch gecategoriseerd en leent zich niet voor screening. De huidige Corona testmethodes zijn eveneens niet ontwikkeld voor screening. De richtlijn Preventief Medisch Onderzoek van de KNMG heeft tot doel om de burgers te beschermen tegen de risico's van preventief medisch onderzoek zoals het bieden van schijnzekerheid, het veroorzaken van onrust en mogelijk fysiek belastende testen. Het test- en quarantainebeleid van gezonde jonge kinderen is hiervan een goed voorbeeld waarbij het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind zeer zorgvuldig in ogenschouw moet worden genomen. Screening is alleen zinvol bij aantoonbare gezondheidswinst met objectieve gegevens over nut, doelgroep en wetenschappelijk bewijs.

Gebleken is dat fundamentele mensenrechten op losse schroeven komen te staan met als onderliggende argumentatie volksgezondheid. Dat vraagt niet alleen een heldere en brede definitie van het begrip volksgezondheid maar ook transparantie, toetsbaarheid, juridische zorgvuldigheid en het organiseren van (deskundige) tegenspraak. Aantoonbare gezondheidswinst en toetsbare modellen zouden een conditio sine qua non moeten zijn bij het beoordelen van proportionaliteit, subsidiariteit en begrenzing van maatregelen die fundamentele mensenrechten bedreigen.

Het was een zeer open en plezierig gesprek. Onze dialoog heeft er in ieder geval toe geleid dat het CvdRM zijn beleidsadviseurs meer zal laten kijken naar het brede perspectief op volksgezondheid, zoals uitgedragen door het Artsen Covid Collectief. Wij danken Jan-Peter Loof en Jonneke Naber voor hun oprechte aandacht en hun toelichting! Wij zijn altijd bereid om nogmaals van gedachten te wisselen en bij te dragen aan het verbreden van het medisch perspectief waarop het coronabeleid wordt gebaseerd.

Bussum, 4 maart 2021